

Natuurtoets De Waluwe II, Zaltbommel

Toetsing in het kader van de Flora- en faunawet

Concept, 8 juli 2011

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Verantwoording

Titel	Natuurtoets De Waluwe II, Zaltbommel
Opdrachtgever	Gemeente Zaltbommel
Projectleider	Jasper Arntz
Auteur(s)	Harmen Venema
Uitvoering veldwerk	Harmen Venema
Kwaliteitscontrole	
Projectnummer	4794957
Aantal pagina's	29 (exclusief bijlagen)
Datum	8 juli 2011
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
afdeling Water
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4
Fax +31 30 28 89 48 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Inhoud

Verantwoording en colofon	3
1 Samenvatting	7
2 Inleiding	8
2.1 Inleiding, aanleiding en doel	8
2.2 Natuurwetgeving	8
2.3 Methode	9
3 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten	11
3.1 Situatie en beoogde ontwikkeling	11
3.2 Soortverspreiding	13
3.2.1 Flora	14
3.2.2 Zoogdieren	14
3.2.3 Vleermuizen	14
3.2.4 Vogels	15
3.2.5 Amfibieën	15
3.2.6 Reptielen	15
3.2.7 Vissen	16
3.2.8 Dagvlinders	16
3.2.9 Libellen	16
3.2.10 Overige ongewervelden	16
3.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten	16
4 Toetsing Flora- en faunawet	19
4.1 Inleiding	19
4.2 Overzicht effecten	19
4.3 Toetsing aanwezige soorten	19
4.3.1 Vleermuizen	20
4.3.2 Vogels	20
4.3.3 Vissen	21
4.4 Cumulatie	22
4.5 Conclusies toetsing Flora- en faunawet	22
5 Conclusies en aanbevelingen	25
5.1 Flora- en faunawet	25

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

5.2	Aanbevelingen.....	25
6	Literatuur	27

Bijlage(n)

1. Toelichting natuurwetgeving
2. Resultaten vissenonderzoek

---

1 Samenvatting

In de onderstaande tabel 1.1 staan de eindconclusies en consequenties zeer beknopt opgesomd. Voor een toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk Conclusies en aanbevelingen.

Tabel 1.1

Samenvatting conclusies

	Effecten	Nader onderzoek	Ontheffing of vergunning
<i>Flora- en faunawet</i>	Effect op Kleine modderkruiper*		Niet noodzakelijk indien voldoende mitigerende maatregelen worden genomen

---

2 Inleiding

Gemeente Zaltbommel laat het toekomstige woongebied De Waluwe fase II bouwrijp maken. Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de natuurwetgeving die bij dit project relevant is, en de wijze van toetsing hieraan.

2.1 Inleiding, aanleiding en doel

Bij alle ruimtelijke ingrepen en plannen dient onderbouwd te worden of het voornemen 'redelijkerwijs uitvoerbaar' is. Een inschatting van eventuele belemmeringen op het gebied van natuurbescherming is hier onderdeel van. Al tijdens de planvorming dient daarom inzichtelijk gemaakt te worden of er (mogelijk) sprake is van effecten op beschermde natuurwaarden, of er voldoende mogelijkheden zijn om eventuele effecten te mitigeren of compenseren, en of hiervoor een ontheffing- of vergunningsplicht geldt.

In opdracht van gemeente Zaltbommel heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van natuurwetgeving voor het bouwrijp maken van de toekomstige woonwijk De Waluwe, fase II. De omvang en aspecten van de beoogde ingreep zijn nader beschreven in hoofdstuk 3.

In deze rapportage wordt antwoord gegeven op de volgende vragen:

- Welke natuurwetgeving is van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met deze wetgeving?
- Welke consequenties zijn daar aan verbonden?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

2.2 Natuurwetgeving

De huidige natuurwetgeving kan worden onderverdeeld in soortbescherming en gebiedsbescherming. *Soortbescherming* wordt gewaarborgd door de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt inheemse dier- en plantensoorten waarbij onderscheid wordt gemaakt in verschillende beschermingscategorieën. Voor alle activiteiten met een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten is toetsing aan de Flora- en faunawet noodzakelijk. *Gebiedsbescherming* wordt gewaarborgd door de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet) en de Wet op de Ruimtelijke Ordening (Wro). De NB-wet beschermt Natura 2000-gebieden en Beschermde natuurmonumenten. Voor activiteiten met een mogelijk effect op deze gebieden is toetsing aan de NB-wet noodzakelijk. In de Wro is de planologische bescherming van gebieden aangemerkt als *Ecologische Hoofdstructuur* vastgelegd. Toetsing hieraan vindt primair plaats bij ruimtelijke procedures en andere vergunningaanvragen.

ConceptKenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Een uitgebreide beschrijving met betrekking tot natuurwetgeving is opgenomen in bijlage 1.

De beoogde planlocatie is gelegen in Zaltbommel in de provincie Gelderland. De afstand tot het meest nabije Natura 2000-gebied bedraagt circa 2000 meter. De afstand tot het meest nabij gelegen deel van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) bedraagt circa 1450 meter. Gezien deze grote afstand en het feit dat het plangebied gescheiden is van deze natuurgebieden door (snel)wegen en open water, worden effecten op Natura 2000-gebieden en Ecologische Hoofdstructuur niet verwacht. Deze toetsing richt zich daardoor alleen op het beschermingsregime voortkomend uit de Flora- en faunawet.

2.3 Methode

De mogelijke aanwezigheid van beschermde planten- en/of diersoorten is in eerste instantie bepaald aan de hand van de volgende gegevens.

- Een oriënterend veldbezoek inclusief schepnetinventarisatie op 15 juni 2011
- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en –data

Het oriënterende veldbezoek betreft geen volledige inventarisatie, maar is erop gericht te controleren in hoeverre soorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen of in hoeverre de locatie voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen. Daarnaast is tijdens het oriënterende veldbezoek ook een vissenonderzoek uitgevoerd met behulp van een steeknet. Van elke aanwezige watergangen is minstens 10 % van de lengte van de watergang onderzocht, met een minimumlengte van 150 meter.

Bij ecologische veldwerkzaamheden is een volledige garantie ten aanzien van de aanwezige soorten soms niet te geven. Door de inzet van ter zake deskundige ecologen wordt onze onderzoekskwaliteit zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advieswerk geven en ecologisch onderzoek verrichten, opgericht met als doel de kwaliteit van ecologische advisering te verbeteren.

Op basis van het oriënterende veldbezoek, habitateisen van soorten en deskundigenoordeel is een inschatting gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden en/of aantoonbaar aanwezig zijn op basis van inventarisaties. De beoogde ingreep is vervolgens getoetst op deze verwachte soorten.

Ten aanzien van vigerend beleid, soortspecifieke informatie en andere gegevens is gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Een totaaloverzicht van deze bronnen is opgenomen in hoofdstuk 6.

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

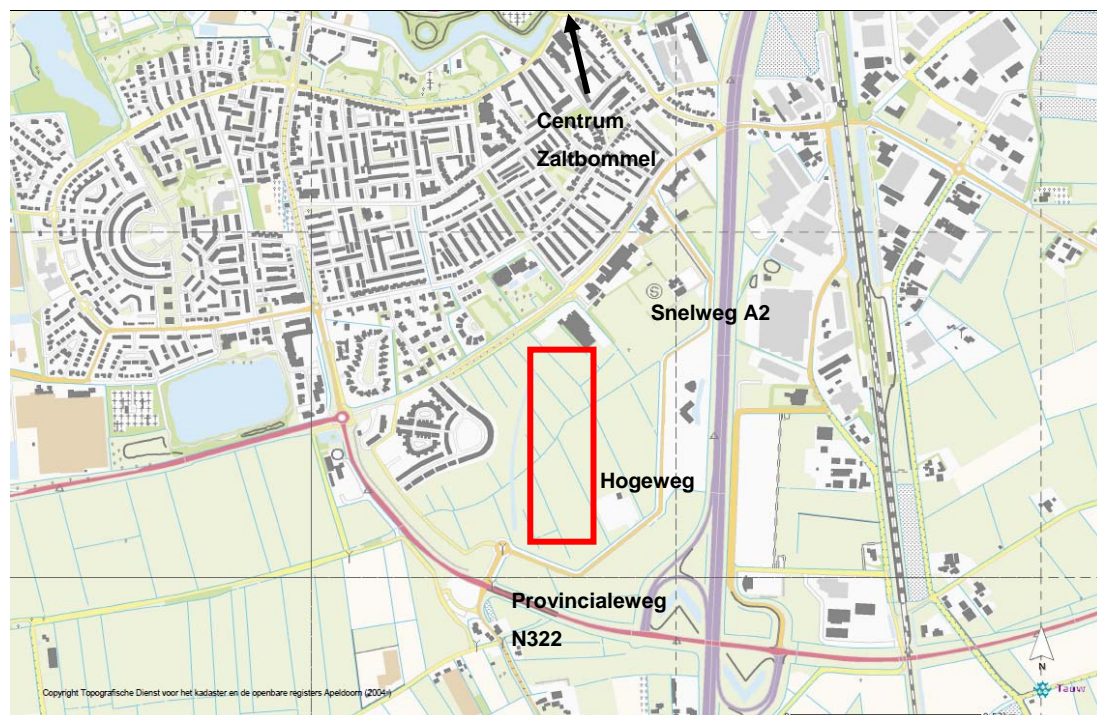
---

3 Locatie, ontwikkeling en aanwezige soorten

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de huidige en toekomstige staat en gebruik van de planlocatie en de verwachte beschermde soorten op basis van verspreidingsgegevens, oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel.

3.1 Situatie en beoogde ontwikkeling

Om (globale) locaties aan te duiden wordt in de ecologie veel gebruik gemaakt van een raster van kilometerhokken, zogenaamde RD-coördinaten. Verspreidingsgegevens van dier- en plantensoorten worden veelal per kilometerhok gedocumenteerd. Het plangebied ligt in kilometerhok 145-423. De onderstaande figuur 3.1 geeft de ligging van het plangebied en kilometerhokken weer.

Figuur 3.1 Ligging van het plangebied (globaal begrensd)

Situatie

Het plangebied ligt ingesloten tussen de snelweg A2, de provincialeweg N322 en de bestaande bebouwing van Zaltbommel. Het plangebied bestaat uit voormalige weidegronden, waarvan de

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

---

grond recent deels is verstoord door het opbrengen van grond en baggerslib. De voormalige weidegronden in het plangebied zijn verruigd. Er groeien verschillende grassoorten en hoog opgaande kruiden, zoals Veldzuring, Akkerdistel en Knoopkruid. Op de delen waar de grond verstoord is groeien massaal kamille en Koolzaad.

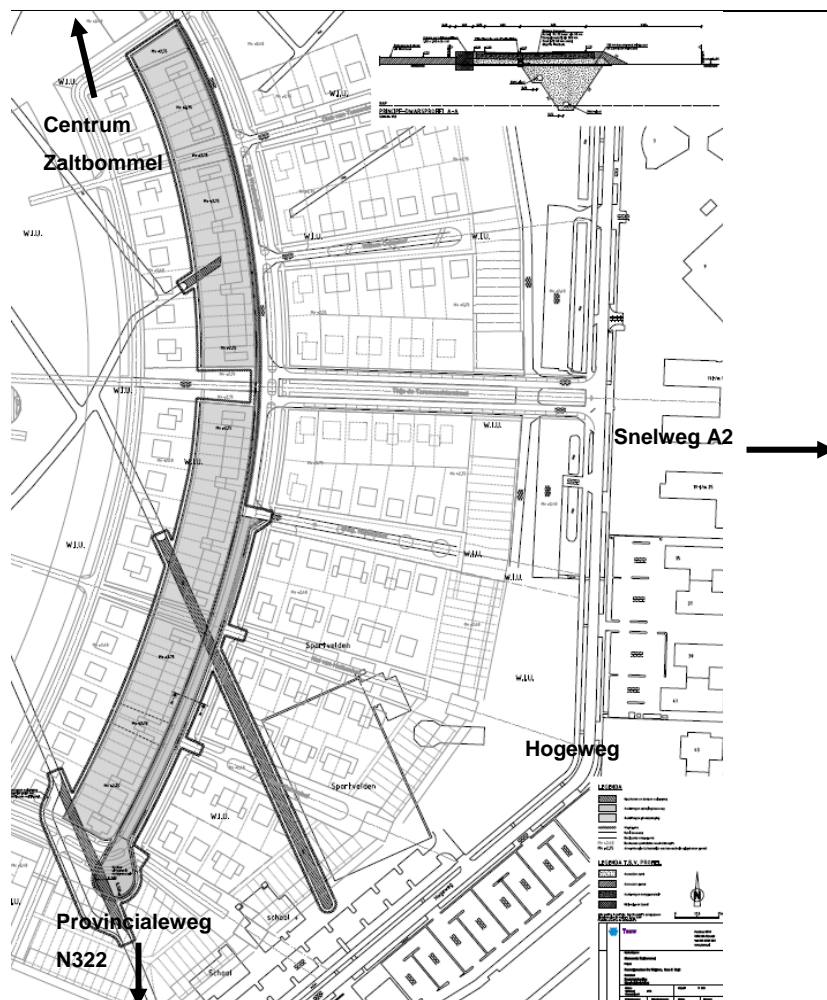
In het plangebied liggen drie delen van watergangen. De watergang aan de noordkant van het plangebied is circa 3 meter breed en ondiep. Langs de oevers is een dichte rietkraag aanwezig. In het water groeien waterplanten als Kikkerbeet en Pijlkruid, Puntkroos is massaal aanwezig. De watergang langs de oostkant van het plangebied is een bermsloot van een nieuw aangelegde weg die buiten het plangebied ligt. Deze bermsloot is circa 2 meter breed en zeer ondiep. Het water is geheel dichtgegroeid met water- en oeverplanten, waaronder Liesgras, Lisdodde, Riet, Puntkroos en Smalle waterpest. Tenslotte loopt er een brede en lange watergang aan de zuidkant in noordwest – zuidoostelijke richting. Deze watergang is circa 5 meter breed en 2 meter diep. De bodem is afgelopen najaar of winter gebaggerd. Er is daarbij zeer veel slib vrijgekomen: de oever is over een breedte van 10 meter bedekt met een dikke laag ingedroogd slib. In het water zijn nauwelijks waterplanten aanwezig en in de oever is een smal randje met Riet en Liesgras aanwezig. Het talud is zeer steil.

Beoogde ontwikkeling

Het plangebied wordt bouwrijp gemaakt door het dempen van delen van watergangen en het opbrengen van zand. Ook worden een rioolstelsel en een bouwweg aangelegd. In figuur 3.2 staat het gebied aangegeven, waar deze ingrepen worden uitgevoerd.

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Figuur 3.2 Geplande ingreep in het plangebied: in het donkergrijs en zwart gearceerde gebied binnen de rode lijnen worden sloten gedempt en wordt ophoogzand aangebracht.

3.2 Soortverspreiding

In de Flora- en faunawet wordt onderscheid gemaakt in drie tabellen beschermde soorten: tabel 1-soorten (niet bedreigd), tabel 2-soorten (beschermd) en tabel 3-soorten (strikt beschermd). Voor tabel 1-soorten geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen en bestendig beheer, onderhoud of gebruik. Deze soorten worden in dit rapport niet specifiek benoemd.

In deze paragraaf wordt beschreven welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten worden verwacht. Op basis van verschillende literatuurbronnen is nader bekeken welke beschermde soorten in of in de omgeving van het plangebied voorkomen.

Op basis van habitateisen, het oriënterend veldbezoek en deskundigenoordeel is een inschatting gemaakt van de soorten die daadwerkelijk in of nabij de planlocatie verwacht worden. Ook is soortgericht onderzoek uitgevoerd naar aanwezige beschermde vissoorten.

3.2.1 Flora

Tijdens het oriënterende veldbezoek (d.d. 14 juni 2011) is een indruk verkregen van de aanwezige standplaatsen en is gekeken naar de aanwezige soorten planten. In de Bommelerwaard, waarin het plangebied ligt, kunnen beschermde plantensoorten zoals Rapunzelklokje, Wilde marjolein, Grote muggenorchis en Gulden sleutelbloem worden verwacht [Meijden, R. van der, 2005]. Het plangebied is momenteel ongeschikt voor deze en andere beschermde plantensoorten, vanwege de verstoring van de grond en het hoge nutriëntengehalte van de bodem. De dichte begroeiing door ruigtekruiden belemmert bovendien de vestiging van beschermde plantensoorten. De aanwezigheid van beschermde plantensoorten kan redelijkerwijs worden uitgesloten.

3.2.2 Zoogdieren

Op basis van verspreidingsgegevens en het aanwezige biotoop worden in het plangebied geen beschermde grondgebonden zoogdieren verwacht [Twisk et al., 2010; www.zoogdieratlas.nl].

3.2.3 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Op basis van de bekende verspreidingsgegevens van vleermuizen kunnen de volgende soorten in de ruime omgeving van het plangebied worden verwacht: Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis, Laatvlieger, Watervleermuis, Meervleermuis en Franjestaart.

Vleermuizen gebruiken onder andere gebouwen en/of bomen voor hun kolonies en verblijfplaatsen. In het plangebied zijn geen bomen aanwezig en ook daarbuiten zijn nauwelijks bomen aanwezig. In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. De gebouwen buiten het plangebied zijn slechts marginaal geschikt als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. De aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van vleermuizen in de invloedssfeer van de ruimtelijke ingreep kan worden uitgesloten.

De watergangen in het plangebied zijn te smal en het plangebied zelf is te ruig begroeid, om als foerageergebied te kunnen fungeren voor soorten als Watervleermuis en Meervleermuis. Voor Franjestaart en Ruige dwergvleermuis is het plangebied te open en in de omgeving worden deze soorten ook niet verwacht. Het plangebied is alleen geschikt als potentieel foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger.

3.2.4 Vogels

De soortgroep vogels heeft in de Flora- en faunawet een bijzondere status: alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen worden beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Een overzicht is opgenomen in de bijlagen. In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt in soorten met jaarrond beschermde nesten van categorie 1 tot en met 4, soorten van categorie 5 en overige broedvogels.

Soorten met jaarrond beschermde nesten

Het plangebied is potentieel geschikt als foerageergebied voor Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Kerkuil, Ooievaar, Ransuil en Roek. In een straal van circa 500 meter vanaf de rand van het plangebied zijn voor deze soorten echter geen geschikte nestplaatsen aanwezig. Effecten op eventuele jaarrond beschermde nestplaatsen van deze soorten, inclusief het functionele leefgebied, zijn vanwege die afstand uit te sluiten. Voor andere soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen is het plangebied ongeschikt.

Soorten van categorie 5

In de ruimere omgeving van het plangebied, maar niet in het plangebied zelf, zijn mogelijk nesten van Huiszwaluw, Spreeuw en Torenavalk aanwezig. Van deze soorten staat de Huiszwaluw op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten. De nesten en functionele leefomgeving van deze categorie zijn alleen jaarrond beschermd wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen.

Overige broedvogels

Tijdens het oriënterende veldbezoek zijn territoriale kleine karekieten en rietgorzen aangetroffen. Er zijn waarschijnlijk nesten van deze en andere kleine zangvogels in het plangebied aanwezig.

3.2.5 Amfibieën

Op basis van verspreidingsgegevens is de aanwezigheid van de Kamsalamander, Poelkikker en Rugstreeppad niet uit te sluiten in de omgeving van het plangebied [Herder et al., 2009 & Creemers et al., 2009]. Het plangebied zelf biedt geen geschikt habitat voor deze soorten. Tijdens de schepnetinventarisatie is alleen de Kleine watersalamander aangetroffen in alle watergangen in het plangebied. De soort komt massaal voor in de ondiepe watergangen met veel waterplanten. De Kleine watersalamander is opgenomen in tabel 1 van de Flora- en faunawet en zodanig niet beschermd bij ruimtelijke ontwikkelingen.

3.2.6 Reptielen

Op basis van verspreidingsgegevens is de aanwezigheid van beschermde reptielen in het plangebied uit te sluiten [Herder et al., 2009 & Creemers et al., 2009].

3.2.7 Vissen

Op basis van verspreidingsgegevens zijn de beschermde Bittervoorn, Kleine modderkruiper en Grote modderkruiper te verwachten in de ruime omgeving van het plangebied [www.ravon.nl]. Tijdens de schepnetinventarisatie is de Kleine modderkruiper aangetroffen in de brede en diepe watergang. De aanwezigheid van de Grote modderkruiper is echter op basis van bemonstering met een schepnet niet uit te sluiten. Door de hoge bedekking waterplanten is besloten aanvullend te bemonsteren met elektrovisserij. Bij deze bemonstering op 5 juli 2011 is alleen de Kleine modderkruiper aangetroffen. De volledige resultaten van het vissenonderzoek zijn weergegeven in bijlage 2.

3.2.8 Dagvlinders

Diverse dagvlinders hebben in de Flora- en faunawet een beschermde status. Op basis van verspreidingsgegevens [Bos et al., 2006 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde dagvlinders verwacht, hoewel een enkel zwerfend exemplaar nooit is uit te sluiten. Gezien het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, is geen sprake van een negatief effect op populaties van beschermde dagvlinders.

3.2.9 Libellen

Diverse libellen zijn in de Flora- en faunawet beschermd. Op basis van verspreidingsgegevens [Dijkstra et al., 2002 en EIS-Nederland et al., 2007] worden binnen of nabij het plangebied geen beschermde libellen verwacht, hoewel net als bij dagvlinders een enkel zwerfend exemplaar nooit is uit te sluiten. Gezien het karakter van de ingreep, en de afwezigheid van geschikt biotoop, is geen sprake van een negatief effect op populaties van beschermde libellen.

3.2.10 Overige ongewervelden

Als ongewervelden zijn in de Flora- en faunawet naast dagvlinders en libellen ook enkele kevers (zoals het Vliegend hert, Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever), weekdieren (zoals de Platte schijfhoren) en een kreeftachtige (Rivierkreeft) beschermd door de Flora- en faunawet. Op basis van verspreidingsgegevens [Boesveld et al, 2009; Cuppen en Koese, 2005; Huijbregts, 2004] is de aanwezigheid van de Brede geelrandwaterroofkever, Gestreepte waterroofkever en Platte schijfhoren uit te sluiten. Het plangebied en directe omgeving voorziet voor geen van de overige soorten in een geschikt habitat en/of bevat geen geschikte (landschaps)elementen. De aanwezigheid van en effecten op deze soorten worden dan ook uitgesloten.

3.3 Samenvatting aanwezige tabel 2/3-soorten

Op basis van de verspreidingsgegevens uit de beschikbare literatuurbronnen en het oriënterende veldbezoek zijn in de onderstaande tabel 3.1 de soorten weergegeven, waarvan verwacht wordt dat deze in of in de nabije omgeving van het plangebied voor kunnen komen. In de tabel zijn de zwaarder beschermde soorten opgenomen (Flora- en faunawet tabel 2 en 3). De licht

Concept

 Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

---

beschermde soorten (tabel 1) waarvoor een vrijstelling geldt zijn niet genoemd. Rode Lijstsoorten zonder beschermde status zijn evenmin opgenomen.

Tabel 3.1 Beschermde soorten (tabel 2/3 of kwalificerend voor Natura 2000-gebied) die op basis van verspreidingsgegevens, veldbezoek en deskundigenoordeel in of in de nabije omgeving van het plangebied verwacht worden

Soortgroep	Verwachte soorten (tabel 2/3)
Flora	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Zoogdieren	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Vleermuizen	Gewone dwergvleermuis (tabel 3 en habitatrictlijn) Laatvlieger (tabel 3 en habitatrictlijn) Rosse vleermuis (tabel 3 en habitatrictlijn)
Vogels (algemeen)	Diverse (algemene) broedende vogelsoorten mogelijk
Vogels (vaste verblijfplaatsen)	<i>Geen nestlocaties, plangebied geldt mogelijk wel als foerageergebied</i>
Reptielen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Amfibieën	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Vissen	Kleine modderkruiper (tabel 2)
Dagvlinders	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Libellen	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen tabel 2- of 3-soorten verwacht</i>

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

---

4 Toetsing Flora- en faunawet

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vragen: In welke mate worden door de Flora- en faunawet beschermde soorten planten of dieren door de beoogde activiteiten beïnvloed en zijn hiervoor een mitigerende maatregelen en/of ontheffing noodzakelijk?

4.1 Inleiding

De bescherming van inheemse dier- en plantensoorten is vastgelegd in de Flora- en faunawet. De wet maakt onderscheid in drie categorieën beschermde soorten namelijk:

- Tabel 1-soorten: De meest algemene, niet bedreigde soorten. Voor deze soorten geldt een vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud
- Tabel 2-soorten: Beschermde soorten. Hiervoor geldt een vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkelingen, bestendig gebruik of beheer en onderhoud mits wordt gehandeld volgens een geaccordeerde en door de initiatiefnemer onderschreven gedragscode
- Tabel 3-soorten: Strikt beschermde soorten waaronder de Habitatrichtlijnsoorten en een selectie van bedreigde soorten

In de Flora- en faunawet is tevens een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend.

Een nadere beschrijving van de Flora- en faunawet is opgenomen in bijlage 1.

4.2 Overzicht effecten

De beoogde ruimtelijke ingreep heeft een mogelijk effect op beschermde dier- en plantensoorten. Hierbij is onderscheid te maken tussen tijdelijke en permanente invloeden die effecten kunnen veroorzaken. Dit zijn:

Tijdelijke invloeden:

- Verstoring van aanwezige (beschermde) diersoorten tijdens werkzaamheden

Permanente invloeden:

- Demping van watergangen
- Aantasting van leefgebied van (beschermde) planten- en diersoorten

4.3 Toetsing aanwezige soorten

In het vorige hoofdstuk is beschreven in hoeverre dier- en plantensoorten daadwerkelijk in het plangebied kunnen voorkomen en/of in hoeverre het voldoet aan de eisen die deze soorten aan hun leefomgeving stellen.

In deze paragraaf is getoetst of het beoogde voornemen een effect kan hebben op de verwachte aanwezige beschermde soort(en). De andere soortgroepen worden in dit hoofdstuk dan ook verder buiten beschouwing gelaten.

Zowel de Flora- en faunawet als de Natuurbeschermingswet 1998 gaan uit van het voorzorgsbeginsel en stellen dat effecten *met zekerheid* moeten kunnen worden uitgesloten. Wanneer effecten mogelijk zijn, en wanneer op basis van het oriënterend veldbezoek of actuele verspreidingsgegevens niet met zekerheid vast te stellen is of een soort aanwezig is, kan daarom nader onderzoek noodzakelijk zijn.

4.3.1 Vleermuizen

Het plangebied is geschikt als potentieel foerageergebied voor Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatvlieger. Alle drie de soorten zijn weinig kieskeurig in hun foerageerbiotoop. Gewone dwergvleermuizen jagen onder andere langs struweel en opgaande beplanting, bij watergangen en langs luwtes achter schuttingen en gebouwen. Rosse vleermuis en Laatvlieger jagen boven open (natte) gebieden en steden en schuwen verlichte gebieden niet. Voor alle drie de soorten wordt het plangebied tijdelijk ongeschikt door het verdwijnen van opgaande beplanting en water, waaruit hun voedselbron, insecten, voortkomt. Echter, het plangebied wordt binnen enkele jaren bebouwd, inclusief aanleg van groenstructuren en particuliere tuinen, en raakt daardoor weer geschikt als foerageergebied. Bovendien blijft er in de omgeving van het plangebied, waar de komende jaren ook gebouwd wordt, steeds voldoende geschikt foerageergebied voorhanden, vanwege de fasering van de bouwwerkzaamheden.

4.3.2 Vogels

Alle broedende vogels, hun broedplaatsen en de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Tevens zijn rust- en verblijfplaatsen en de functionele omgeving van een aantal vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën: de nesten van categorie 1 tot en met 4 zijn jaarrond beschermd, de nesten van categorie 5 in principe alleen tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn (zie ook bijlage 1, Toelichting natuurwetgeving).

Soorten van categorie 5

In de ruimere omgeving van het plangebied, maar niet in het plangebied zelf, zijn mogelijk nesten van Huiszwaluw, Spreeuw en Torenvalk aanwezig. Van deze soorten staat de Huiszwaluw op de Rode Lijst van bedreigde diersoorten. De Huiszwaluw maakt zijn nesten in gebouwen en foerageert bij waterrijke plekken. In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig. Mogelijk zijn er in de woningen ten westen van het plangebied nesten van de Huiszwaluw aanwezig. Ten westen van het plangebied is de aanleg van open water gepland.

ConceptKenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Hierdoor wordt het verlies aan geschikt foerageergebied in het plangebied ruimschoots gemitigeerd. Bovendien is in de omgeving van het plangebied ruim voldoende geschikt foerageergebied voor de Huiszwaluw voorhanden. Negatieve effecten op de Huiszwaluw zijn uit te sluiten. Voor Spreeuw en Torenvalk geldt, dat zij het plangebied mogelijk gebruiken als foerageergebied. Ten aanzien van de foerageermogelijkheden kan in dit geval gesteld worden dat de omgeving voldoende alternatief biedt.

Overige broedvogels

Voor alle aanwezige vogelsoorten geldt, dat het verwijderen van vegetatie, het opbrengen van zand en het dempen van sloten gezien moeten worden als een voor vogels versturende activiteit. Dergelijke werkzaamheden moeten daarom buiten het broedseizoen gestart worden of worden uitgevoerd.

4.3.3 Vissen

Bij het dempen van de watergangen zijn negatieve effecten op de Kleine modderkruiper niet uit te sluiten. Om deze reden dienen de werkzaamheden (ruimtelijke ontwikkeling) zodanig te worden uitgevoerd dat negatieve effecten op de soort worden voorkomen. De te hanteren werkwijze dient te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol en door een ter zake kundig ecooloog te worden vastgesteld en/of ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het ministerie van EL&I (volgens procedure ontheffingsaanvraag). Bij het opstellen van een dergelijk ecologisch werkprotocol wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van een door het Ministerie van LNV of EL&I goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet. Hierbij kan het ter goedkeuring voorleggen aan het ministerie van EL&I als overbodig worden beschouwd.

Door het dempen van de delen van watergangen verdwijnt circa 500 meter aan lijnvormige watergangen. Ondanks de toekomstige situatie (nieuw slotenstelsel en groot open water) betreft dit in de huidige situatie een aanzienlijk deel van het leefgebied. Gezien de beperkte dichtheid van de aanwezige populatie kleine modderkruipers hoeft dit echter geen probleem te zijn en kan gesteld worden dat er voldoende alternatief leefgebied overblijft.

Een aandachtspunt is de onderhoudstoestand van de watergangen. Als gevolg van de grote hoeveelheid waterplanten (dichtgroeien) kan in de nachtelijke uren zuurstofloosheid optreden, met vissterfte als gevolg. Tijdens het aanvullende vissenonderzoek op 5 juli is er plaatselijk al vissterfte waargenomen. Het verdient vanuit die optiek de aanbeveling om een deel van de watergang te schonen. Verder verdient het de aanbeveling om in het ontwerp van het nieuwe watersysteem rekening te houden met de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper in het plangebied en natuurvriendelijke oevers aan te leggen.

4.4 Cumulatie

Hoewel een afzonderlijke ingreep geen afbreuk hoeft te doen aan de zogenaamde gunstige staat van instandhouding van een beschermde soort, is het wel mogelijk dat meerdere ingrepen samen dat wel kunnen doen. Inzicht in cumulatieve effecten in ruimte en tijd kan daarom noodzakelijk zijn om vast te stellen wanneer, bij herhalende negatief uitwerkende ingrepen, de gunstige staat van instandhouding in het geding is. Bij de aanleg van de woonwijk De Waluwe moet het westelijke deel nog bouwrijp gemaakt worden. Ook wordt er open water aangelegd. Hierbij zullen weer enkele sloten moeten worden gedempt. Uiteindelijk zijn daarna in feite alle watergangen in het gebied tussen de Hogeweg en de bestaande bebouwing verdwenen. Open water is niet per definitie geschikt als leefgebied voor de Kleine modderkruiper. Het is daarom aan te bevelen de verspreiding van de Kleine modderkruiper in de overige te dempen watergangen in beeld te brengen en een overkoepelend mitigatieplan te maken voor deze soort.

4.5 Conclusies toetsing Flora- en faunawet

In de onderstaande tabel zijn de beschermde tabel 2 en 3-soorten uit de Flora- en faunawet opgenomen waarvan niet uitgesloten kan worden dat zij geschaad worden door de ingreep. Eventueel overtreden verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet zijn eveneens weergegeven.

Tabel 4.1 Flora- en faunawet soorten (tabel 2/3) die mogelijk geschaad worden

Soortgroep	Soorten planlocatie	Verbodsbepalingen*
Flora	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Zoogdieren	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Broedvogels, <i>tijdens broedseizoen</i>	Geen (aantasting van) vogels tijdens broedseizoen, mits uitvoering buiten broedseizoen	Artikel 12
Broedvogels, <i>vaste verblijfplaatsen</i>	<i>Geen (aantasting van) vaste verblijfplaatsen</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Vleermuizen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Reptielen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Amfibieën	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Vissen	Kleine modderkruiper	Artikel 9 en 11
Dagvlinders	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Libellen	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>
Overige ongewervelden	<i>Geen (aantasting van) tabel 2/3-soorten</i>	<i>Niet van toepassing</i>

*Toelichting verbodsbepalingen tabel:

Artikel 2: Zorgplicht en Zorgvuldig handelen ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd.

Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren.

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijfplaatsen en voortplantingsplaatsen.

Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren.

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

---

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Flora- en faunawet

- De Kleine modderkruiper (tabel 2-soort) komt voor in de te dempen watergangen. Om deze reden dienen de werkzaamheden (ruimtelijke ontwikkeling) zodanig te worden uitgevoerd dat negatieve effecten op de soort worden voorkomen. De te hanteren werkwijze dient te worden opgenomen in een ecologisch werkprotocol en door een ter zake kundig ecooloog te worden vastgesteld en/of ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het ministerie van EL&I (volgens procedure ontheffingsaanvraag). Bij het opstellen van een dergelijk ecologisch werkprotocol wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van een door het Ministerie van LNV of EL&I goedgekeurde gedragscode Flora- en faunawet. Hierbij kan het ter goedkeuring voorleggen aan het ministerie van EL&I als overbodig worden beschouwd
- In het kader van de zorgplicht (artikel 2 van de Flora- en faunawet) dient zoveel als mogelijk rekening te worden gehouden met de aanwezige flora en fauna
- Voor het totale plangebied geldt dat de aanwezigheid van algemene broedvogels niet kan worden uitgesloten. Om verstoring te voorkomen dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen. Het broedseizoen loopt grofweg van 15 maart tot 15 juli, maar ook buiten het broedseizoen zijn in gebruik zijnde nesten en de functionele omgeving hiervan beschermd

5.2 Aanbevelingen

- Als gevolg van de grote hoeveelheid waterplanten (dichtgroeiën) kan in de nachtelijke uren zuurstofloosheid optreden, met vissterfte als gevolg. Tijdens het aanvullende vissenonderzoek op 5 juli 2011 is er plaatselijk al vissterfte waargenomen. Het verdient vanuit die optiek de aanbeveling een deel van de watergang te schonen
- Het verdient de aanbeveling om in het ontwerp van het nieuwe watersysteem rekening te houden met de aanwezigheid van de Kleine modderkruiper in het plangebied en natuurvriendelijke oevers aan te leggen

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

---

6 Literatuur

[Boesveld, A., A.W. Gmelig Meyling en I. van Lente, 2009]

Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2008. Platte schijfhoren *Anisus vorticulus*. Stichting Anemoon – Documentnummer 200-13. Bennebroek, juni 2009.

[Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay., I. Wynhoff en De Vlinderstichting, 2006]

De dagvlinders van Nederland, verspreiding en bescherming (Lepidoptera: Hesperioidea, Papilionoidea). Nederlandse Fauna deel 7, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij en European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden.

[Creemers, R.C.M. en J.J.C.W. van Delft (RAVON), 2009]

De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey – Nederland, Leiden. KNNV Uitgeverij, Utrecht, 2009, ISBN 978-9050-113007.

[Cuppen, J.G.M. en Koese, B., 2005]

De Gestreepte waterroofkever *Graphoderus bilineatus* in Nederland: een inhaalslag. Stichting EIS Nederland.

[Dijkstra, K.D. B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002]

De Nederlandse Libellen (Odonata), Nederlandse fauna 4. Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

[EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse vereniging voor Libellenstudie, 2007]

Waarnemingenverslag 2007. Dagvlinders, libellen en sprinkhanen. Uitgegeven door EIS-Nederland, De Vlinderstichting en de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie.

[Herder J.E., A. van Diepenbeek & R.C.M. Creemers R, 2009]

Verspreidingsonderzoek reptielen en amfibieën 2008. Stichting RAVON, Nijmegen. Rapport 2009-03.

[Huijbregts, 2004]

Brede geelgerande waterroofkever *Dytiscus latissimus* (Linnaeus, 1758). EIS – Nederland, www.naturalis.nl/eis.

[Limpens H., K. Mostert & W. Bongers, 1997]

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Onderzoek naar verspreiding en ecologie. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.

Concept

Kenmerk R001-4794957HGV-kmi-V01

[LNV, Dienst Regelingen, 2009]

Wijziging beoordeling ontheffing Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen. Inclusief Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen, en Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. Kenmerk ffw2009.corr.046. 25 augustus 2009.

[Meijden, R. van der, 2005]

Heukels' Flora van Nederland. Nationaal Herbarium Nederland – Universiteit Leiden.

[Twisk, P., Diepenbeek, A. van en Bekker, J.P., 2010]

Veldgids Europese zoogdieren. KNNV Uitgeverij, Zeist.

Geraadpleegde websites:

- www.ravon.nl; website voor het laatst bezocht op 14-6-2011
- www.zoogdieratlas.nl; website voor het laatst bezocht op 14-6-2011

Bijlage

1

Toelichting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet beschermt een groot aantal in Nederland voorkomende wilde dier- en plantensoorten. Uitgangspunt van de wet is dat aantasting van de beschermde soorten moet worden voorkomen. Wanneer dit niet mogelijk is, kan een ontheffing worden verleend door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I, voorheen LNV). De beschermde diersoorten (vogels, vissen, zoogdieren, amfibieën, reptielen, insecten, et cetera) en ongeveer 100 plantensoorten zijn te vinden in tabellen, die deel uitmaken van de Flora- en faunawet. Niet elke soort is even zwaar beschermd, er wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën namelijk:

- Tabel 1: Algemene en niet bedreigde soorten
- Tabel 2: Schaarse soorten
- Tabel 3: Meest zeldzame en bedreigde soorten

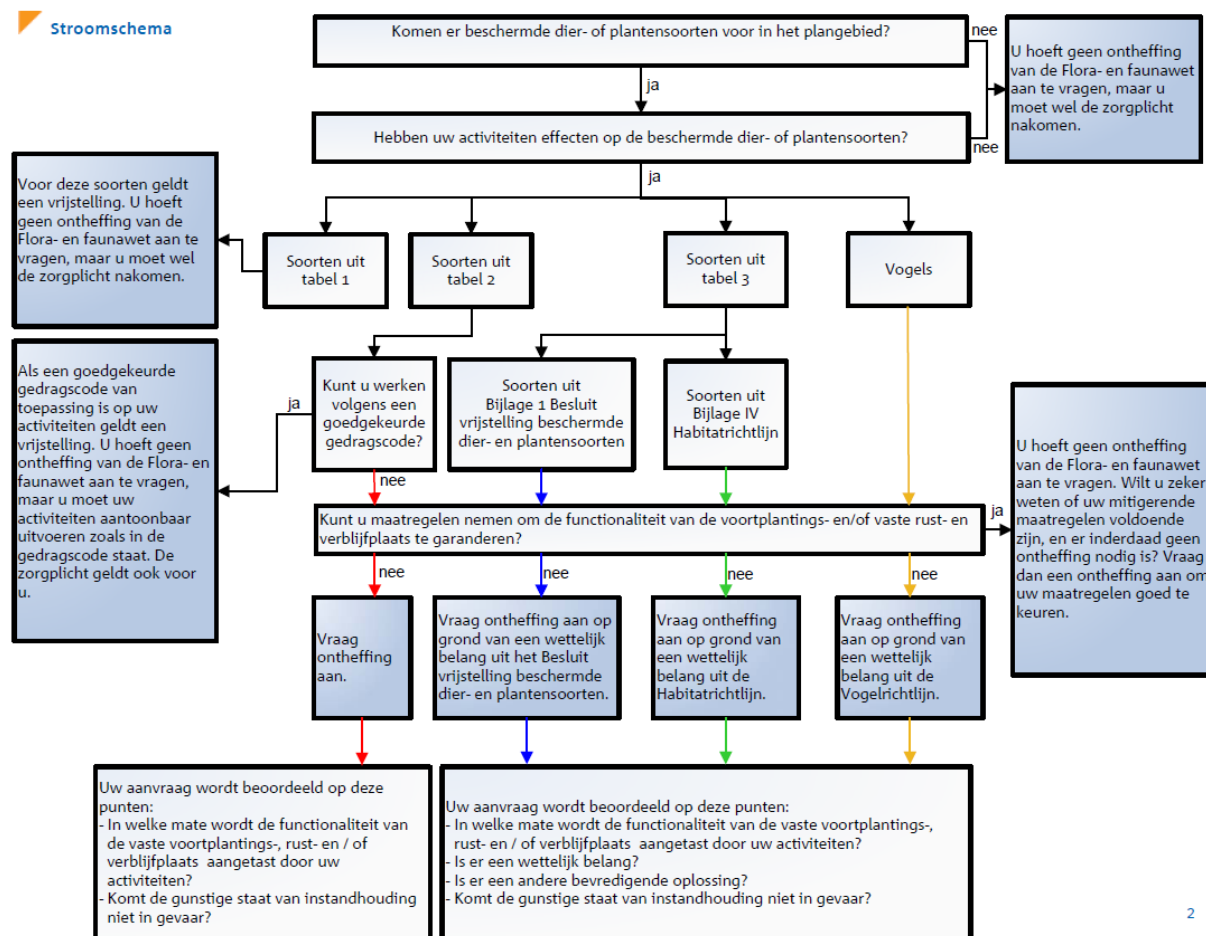
Naast deze drie groepen zijn alle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd tijdens de broedperiode. Daarnaast zijn van een aantal soorten de vaste rust- en verblijfplaatsen én de functionele omgeving jaarrond beschermd (zie *Vogels*).

De Flora- en faunawet bevat artikelen met bijbehorende verbodsbepalingen. Deze zijn weergegeven in onderstaand overzicht. Activiteiten waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden dienen voorkomen te worden, bijvoorbeeld door het treffen van mitigerende maatregelen. Indien dit niet mogelijk is, dan is het uitvoeren van een dergelijke activiteit alleen toegestaan met een ontheffing van het Ministerie van EL&I. Een mitigatieplan of ontheffing dient in het bezit te zijn voorafgaand aan de start van de uitvoeringsfase.

- Artikel 2: Zorgplicht ten aanzien van alle plant- en diersoorten, al dan niet beschermd
Artikel 8: Verbod: plukken, uitsteken, beschadigen of verwijderen van beschermde planten
Artikel 9: Verbod: opsporen, vangen, bemachtigen, doden, verwonden van beschermde dieren
Artikel 10: Verbod: opzettelijk verontrusten van beschermde dieren
Artikel 11: Verbod: wegnemen, verstoren, aantasten van verblijf- en voortplantingsplaatsen
Artikel 12: Verbod: zoeken, rapen, beschadigen, vernielen of uit nesten nemen van eieren
Artikel 13: Verbod: bezit van beschermde planten, dieren, eieren of producten hiervan

Bij bepaalde activiteiten en alleen voor soorten vermeld in tabel 1 geldt een vrijstellingsregeling. Voor de tabel 2- en 3-soorten is bij bepaalde activiteiten (zie onderstaand schema) ook geen ontheffing nodig wanneer deze worden uitgevoerd op basis van een door de Minister van EL&I goedgekeurde en door de initiatiefnemer geaccordeerde gedragscode. Wanneer niet volgens een gedragscode gewerkt wordt en wanneer tabel 2- of 3-soorten worden aangetast, dan moeten mitigerende maatregelen genomen worden ter voorkoming van een overtreding van de verbodsbepalingen. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I (in de vorm van een afwijzing van de ontheffingsaanvraag). Wanneer ook het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, dient een ontheffing te worden aangevraagd. Onderstaand is een stroomschema opgenomen met de bepalingen wanneer een mitigatieplan of ontheffing nodig is.

Stroomschema

Stroomschema Flora- en faunawet [LNV, 2009]

Zoals weergegeven in het stroomschema, moet wanneer het treffen van mitigerende maatregelen niet mogelijk is, een ontheffing worden aangevraagd. Het verkrijgen van een ontheffing is aan strikte voorwaarden gebonden. De exacte voorwaarden verschillen afhankelijk van de beschermde status van de soort waarvoor ontheffing wordt aangevraagd.

Tabel 1-soorten (algemene en niet bedreigde soorten)

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur in het kader van de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is geregeld dat een aantal algemene soorten, vanaf toen de tabel 1-soorten genoemd, bij bepaalde activiteiten verstoord mag worden zonder dat daar vooraf een ontheffing voor is verkregen. Het gaat daarbij om 'Beheer en onderhoud', 'Bestendig gebruik' en 'Ruimtelijke ontwikkeling'. Activiteiten, die binnen deze categorieën vallen, kunnen onder voorwaarden zonder ontheffing worden uitgevoerd, óók als dit schadelijke effecten heeft voor deze soorten. De zorgplicht is voor deze soorten echter onverminderd van toepassing.

Tabel 2-soorten (schaarse soorten)

Voor de tabel 2-soorten kan een mitigatieplan worden opgesteld (en goedgekeurd door het Ministerie van EL&I in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien de activiteit een 'redelijk doel' dient en er geen afbreuk wordt gedaan aan de 'gunstige staat van instandhouding' van de soort (effecten op regionaal populatieniveau). Indien de gunstige staat van instandhouding van de soort wel in het geding komt, dienen altijd mitigerende en/of compenserende maatregelen te worden getroffen. Voor initiatiefnemers die beschikken over een door het Ministerie van EL&I geaccordeerde gedragscode die aangeeft op welke wijze rekening wordt gehouden met beschermde soorten geldt voor de tabel 2-soorten eveneens een vrijstelling.

Tabel 3-soorten (zeldzame en bedreigde soorten)

Voor de tabel 3-soorten kan door het Ministerie van EL&I eveneens een mitigatieplan worden goedgekeurd (in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag) waarmee een overtreding van de verbodsbepalingen voorkomen wordt. Is dit niet mogelijk, dan kan alleen een ontheffing worden verleend indien aan specifieke criteria wordt voldaan. Deze criteria zijn afhankelijk van de status van de betreffende tabel 3-soort¹

Voor tabel 3-soorten afkomstig uit bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, kan ontheffing aangevraagd worden indien er geen alternatief beschikbaar is, en op grond van wettelijke belangen uit deze AMvB. Dit zijn:

- a) *Bepalingen inzake vrij verkeer en markt van het Verdrag tot oprichting van de EG*
- b) *Bescherming van flora en fauna*
- c) *Veiligheid van het luchtverkeer*
- d) *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
- e) *Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten*
- f) *Voorkomen van ernstige schade aan eigendom anders dan gewas, vee, bos en wateren*
- g) *Belangrijke overlast veroorzaakt door een beschermde inheemse diersoort*
- h) *Uitvoering van bestendig beheer en onderhoud in landbouw en bosbouw*
- i) *Bestendig gebruik*
- j) *Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.*

Voor tabel 3-soorten uit de bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat voor ruimtelijke ingrepen alleen ontheffing verleend wordt indien er geen alternatief beschikbaar is en op grond van een wettelijk belang uit de Habitatrichtlijn. Dit zijn:

- a) *Bescherming van wilde flora en fauna en instandhouding van de natuurlijke habitats*
- b) *Ter voorkoming van ernstige schade aan onder andere gewassen, veehouderijen, bossen en wateren*
- c) *In het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten*
- d) *Ten behoeve van onderzoek en onderwijs, repopulatie en herintroductie van soorten*
- e) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

¹ De tabel 3-soorten kunnen verdeeld worden in twee categorieën; hetzij Bijlage 1-soorten van de bijlagen van het (AMvB) Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, of Bijlage IV-soorten van de bijlagen van de Europese Habitatrichtlijn. De aanwijzing van de eerste categorie is nationaal bepaald. Voor de tweede categorie gelden Europese verplichtingen om beschermingsmaatregelen te nemen.

Vogels

Vogels nemen in de Flora- en faunawet een bijzondere positie in. De basis hiervoor vormt de Europese Vogelrichtlijn, waarin ondermeer de bescherming gereguleerd is van alle inheemse en geregeld voorkomende trekvogels, zodat deze 'kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten'. Voor deze vogels is de Flora- en faunawet van kracht. De Flora- en faunawet geeft aan dat álle broedende vogels, hun broedplaatsen én de functionele omgeving van de broedplaatsen beschermd zijn tijdens de broedperiode. Ontheffingen voor verstoring tijdens de broedperiode worden niet verleend. Daarnaast zijn rust- en verblijfplaatsen van een aantal in Nederland kwetsbare vogelsoorten jaarrond beschermd. Hierbij wordt onderscheid gemaakt in vijf categorieën, waarbij de nesten van categorie 1 tot en met 4 jaarrond beschermd zijn en categorie 5 alléén tijdens de broedperiode. Hierbij geldt echter dat wanneer 'zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden' dat rechtvaardigen, ook de nesten van categorie 5 soorten jaarrond beschermd kunnen zijn. Voor deze soorten is daarom vaak ook inzicht nodig in de rust- en verblijfplaatsen in het plangebied en de omgeving. De onderscheiden categorieën zijn:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, ook buiten het broedseizoen gebruikt worden als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: Steenuil)
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing of biotoop zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Roek, Gierzwaluw en Huismus)
3. Nesten van vogels, zijnde géén koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast of afhankelijk van bebouwing zijn. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: Ooievaar, Kerkuil en Slechtvalk)
4. Nesten van vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: Boomvalk, Buizerd en Ransuil)
5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen (voorbeeld: Boerenzwaluw, Groene specht en Torenavalk)

Het bevoegd gezag hanteert voor categorie 1 tot en met 4 de volgende soorten: *Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Oehoe, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Wespendif en Zwarte wouw*. De vaste rust- en verblijfplaatsen en functionele leefomgeving van deze soorten zijn daardoor jaarrond beschermd. De rust- en verblijfplaatsen van de soorten van categorie 5 kunnen echter óók jaarrond beschermd zijn wanneer zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Voor deze soorten is daarom ook inzicht nodig in de aanwezige rust- en verblijfplaatsen. Voor categorie 5 hanteert het bevoegd gezag de volgende soorten: *Blauwe reiger, Boerenzwaluw, Bonte vliegenvanger, Boomklever, Boomkruiper, Bosuil, Brilduiker, Draaihals, Eidereend, Ekster, Gekraagde roodstaart, Glanskop, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, Hop, Huiszwaluw, IJsvogel, Kleine bonte specht, Kleine vliegenvanger, Koolmees, Kortsnavelboomkruiper, Oeverzwaluw, Pimpelmees, Raaf, Ruigpootuil, Spreeuw, Tapuit, Torenavalk, Zeearend, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht*.

Voor het verstoren van broedende vogels tijdens de broedperiode wordt geen ontheffing verleend. Voor het aantasten van vogels en/of de jaarrond beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen geldt een zware toets, vergelijkbaar met die van tabel 3-soorten. Een ontheffing wordt alleen verleend indien er geen alternatief beschikbaar is en aan specifieke wettelijke criteria wordt voldaan, voortkomend uit de Europese Vogelrichtlijn. Deze criteria zijn:

- a) - *Volksgezondheid of openbare veiligheid*
  - *Veiligheid van het luchtverkeer*
  - *Ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren*
  - *Bescherming van flora en fauna*
- b) *In verband met onderzoek en onderwijs, repopulatie en herinstructie van soorten*
- c) *Onder strikt gecontroleerde omstandigheden vangen, plukken of in bezit hebben van soorten*

In het geval van vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels bestaat de mogelijkheid om mitigerende maatregelen te nemen, en daarmee een overtreding van de verbodsbepalingen te voorkomen. Hierbij is altijd een zogenaamde omgevingscheck nodig om inzicht te krijgen in de lokale omstandigheden. Het verdient de aanbeveling een dergelijk mitigatieplan vooraf te laten goedkeuren door het Ministerie van EL&I, in de vorm van een afwijzing van een ontheffingsaanvraag.

Zorgplicht

In de Flora- en faunawet is een zorgplicht opgenomen; artikel 2, lid 1. De tekst daarvan is als volgt: "Eenieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, evenals voor hun directe leefomgeving. artikel 2, lid 2: De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat eenieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevegd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevegd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken".

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, en in het geval dat ze beschermd zijn ook als er ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, op zodanige wijze gebeurt dat het lijden zo beperkt mogelijk is.

Over de Rode Lijst

De Rode Lijsten hebben geen wettelijke status. Soorten die op de Rode Lijst zijn geplaatst, zijn alléén beschermd als ze ook in de Flora- en faunawet als beschermde soort zijn opgenomen. Soorten kunnen op de Rode Lijst worden opgenomen wanneer zij zeldzaam zijn of wanneer de trend negatief is. Voor soorten van de Rode Lijst is niet per definitie een ontheffing vereist. Deze lijst heeft een signalerende functie en dient als een instrument ten behoeve van beleidsontwikkeling. Het zeldzamer worden van een bepaalde soort en het daarmee in een andere categorie terechtkomen, kan wel tot gevolg hebben dat een soort door de minister onder het beschermingsregime van de Flora- en faunawet wordt gebracht. Voorts geldt dat voor beschermde Rode Lijstsoorten de gunstige staat van instandhouding eerder in het geding kan zijn, waardoor eerder compenserende maatregelen kunnen worden geëist.

Bijlage

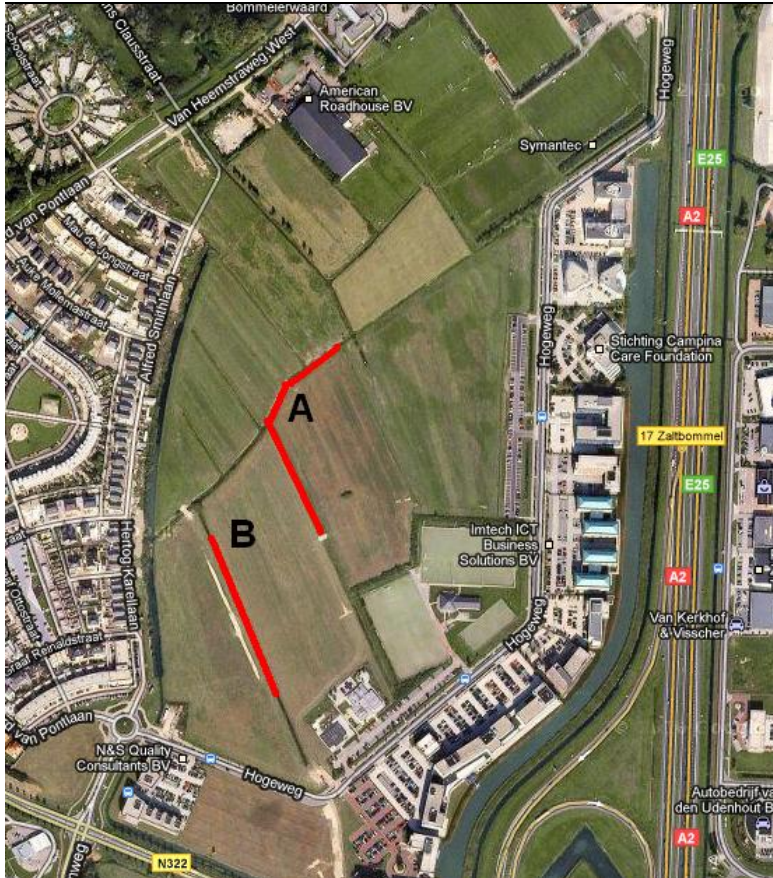
2

Resultaten vissenonderzoek

Methode

De watergangen zijn onderzocht op het voorkomen van beschermde vissoorten. Het onderzoek heeft plaatsgevonden op 5 juli 2011. Daarbij is gebruik gemaakt van elektrovisserij. Er is daarbij gevist met zowel de DEKA3000, een draagbaar elektrovisapparaat als met de DEKA5000 (boot+aggregaat). Omwille van veiligheidsredenen is het onderzoek uitgevoerd door 2 personen. De geviste trajecten zijn weergegeven op onderstaande kaart.

Figuur B2.1 Overzicht van bevisste trajecten in 2011.

Resultaten

Hieronder is een overzicht gegeven van de gevangen vissoorten per traject.

Soort		Traject	
Naam	Wetenschappelijke naam	A	B
Aal	<i>Anguilla anguilla</i>	1	
Baars	<i>Perca fluviatilis</i>	50	7
Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	25	
Snoek	<i>Esox lucius</i>	2	
Zeelt	<i>Tinca tinca</i>		2
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	6	

Binnen de bemonsterde watergangen zijn in totaal 6 vissoorten aangetroffen. Daarbij is alleen in traject A de Kleine modderkruiper waargenomen. De soort is opgenomen in tabel 2 van de Flora- en faunawet. Opvallend was een flink aantal dode exemplaren van de Baars. Dit is zeer waarschijnlijk een gevolg van zuurstofloze omstandigheden die in de nachtelijke uren ontstaan door de overmatige plantengroei.